

ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΣΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Επί της αρχής η Υπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων, εγκαταλείποντας την έρευνα διέλυσε τον ενιαίο χώρο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και έρευνας και παρέδωσε την ερευνητική δραστηριότητα στην ιδιωτική πρωτοβουλία. Με εμμονική προσήλωση στην αποδόμηση του άρθρου 16 και την καθιέρωση του επιχειρηματικού Πανεπιστήμιου προσπαθεί να αποσυνδέσει την χρηματοδότηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από την κρατική επιχορήγηση. Η διακηρυγμένη επιδίωξη της Υπουργού για «ενίσχυση της αυτονομίας και αυτοδιοίκησης των Ιδρυμάτων...». εγείρει ζήτημα συνταγματικότητας καθώς το Ελληνικό Σύνταγμα (άρθρο 16 παρ. 5) ορίζει τα Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης ως «νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου με πλήρη αυτοδιοίκηση» αλλά δεν αναφέρεται πουθενά σε αυτό η έννοια της «αυτονομίας». Γιατί προφανώς η «αυτονομία» υποκρύπτει την οικονομική αυτονόμηση των Πανεπιστημίων από την Πολιτεία. Μια τέτοια αυτονόμηση προοδευτικά θα αγγίξει και τους μισθούς ΔΕΠ και εργαζομένων, εξαρτώντας την λειτουργία των Πανεπιστημίων από την εξέυρεση Ιδιωτικής χρηματοδότησης όπως συμβαίνει σε πολλά Πανεπιστήμια του εξωτερικού. Η παραπάνω επιδίωξη της Υπ. Παιδείας φαίνεται καθαρά και στο διακηρυγμένο στόχο της δημιουργίας μηχανισμών εξωστρέφειας, προκειμένου να είναι τα Πανεπιστήμια «αξιολογούμενα, ανταγωνιστικά και σε κοινό βηματισμό με την αγορά εργασίας». Πρωταρχικός όμως στόχος των Πανεπιστημίων είναι η παραγωγή και μετάδοση επιστημονικής γνώσης προς όφελος της κοινωνίας, και όχι η εξυπηρέτηση της αγοράς και των επιχειρηματικών συμφερόντων. Στα Ελληνικά ιδρύματα παράγεται νέα γνώση σε πολύ υψηλό επίπεδο. Σύμφωνα με διεθνείς εκθέσεις, οι Έλληνες επιστήμονες παράγουν, κατ' αναλογία με τον πληθυσμό της χώρας και την ερευνητική χρηματοδότηση, πολύ περισσότερες επιστημονικές δημοσιεύσεις απ' ότι οι Γάλλοι και οι Γερμανοί συνάδελφοί τους που βρίσκονται στις τελευταίες θέσεις των σχετικών κατατάξεων. Πρωταρχικό μέλημα της Υπουργού θα πρέπει να είναι:

- **Η διασφάλιση του δημόσιου και δωρεάν χαρακτήρα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης** σε όλους τους κύκλους σπουδών, όπως το Σύνταγμα επιτάσσει με **άμεση αύξηση της χρηματοδότησης**, προκειμένου τα Ιδρύματα να αντιμετωπίσουν με επάρκεια τις λειτουργικές τους ανάγκες
- **Διατήρηση της νομοθετημένης αυτόματης αντικατάστασης των αφυπηρετούντων (1:1)** και η εξασφάλιση περαιτέρω κονδυλίων για την πρόσληψη νέων μελών ΔΕΠ και διοικητικού/τεχνικού προσωπικού ώστε να αναπληρωθούν τα μεγάλα κενά που έχουν δημιουργηθεί λόγω συνταξιοδοτήσεων και αποχωρήσεων στα χρόνια της κρίσης.
- **Η ενίσχυση της φοιτητικής μέριμνας** με παροχή επιδόματος στέγασης και σίτισης για όσους φοιτητές δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις οικονομικές απαιτήσεις των σπουδών, ώστε να σπουδάσουν στα Ιδρύματα που εισήχθησαν και να κατάργηθούν οι μετεγγραφές προς τα κεντρικά Ιδρύματα που υποβαθμίζουν το επίπεδο σπουδών.
- **Την άμεση επαναφορά των μισθών των Πανεπιστημιακών** τουλάχιστον στα επίπεδα του 2012 και τη σταδιακή αύξησή τους σε επίπεδα που θα ανταποκρίνονται στο έργο που προσφέρουν στα υψηλά προσόντα, και τον σημαντικό κοινωνικό τους ρόλο.

Οι απόψεις της Συσπείρωσης επί των συγκεκριμένων θεμάτων της επιστολής:

1. **Αναφορικά με τις προθέσεις μεταρρύθμισης των θεσμικών οργάνων** διοίκησης των Πανεπιστημίων, θεωρούμε ότι τα υφιστάμενα και δημοκρατικά εκλεγμένα όργανα (Πρυτάνεις-Αντιπρυτάνεις, Πρυτανικό Συμβούλιο, Σύγκλητος, Κοσμήτορες και Κοσμητείες, Γενικές Συνελεύσεις και Τομείς), διασφαλίζουν τη δημοκρατική και αποτελεσματική διοίκηση και λειτουργία των Ιδρυμάτων. Η επιλογή Αντιπρυτάνεων ξεχωριστά από τους Πρυτάνεις έχει ενδυναμώσει τον πλουραλισμό, λειτουργεί ως θεσμικό αντίβαρο δεδομένου ότι τα Πρυτανικά Συμβούλια δεν είναι πλέον ενός ανδρός αρχή και λειτουργούν αποτελεσματικά. Ως εκ τούτου, δεν είναι αναγκαία ούτε σκόπιμη η θεσμοθέτηση των νέων «θεσμικών αντίβαρων» που εισηγείται, όπως είναι τα δοκιμασμένα και πλήρως αποτυχημένα Συμβούλια Ιδρύματος που είχαν στο παρελθόν θεσμοθετηθεί με τον ν. 4009/2011 και που λειτουργούσαν ως παράκεντρα εξουσίας καθώς και ο Γενικός Γραμματέας που η καταργησή του απέδειξε, ότι η διοίκηση των Πανεπιστημίων λειτουργεί αποτελεσματικότερα με περιορισμό της περιττής γραφειοκρατίας. Θα μπορούσε η Υπουργός να παρακολουθήσει με νηφαλιότητα τη λειτουργία των οργάνων διοίκησης και αν χρειασθεί μπορεί να νομοθετήσει επί μέρους τροποποιήσεις του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου.

Επιπρόσθετα αν η Υπουργός επιθυμεί την ενδυνάμωση της αυτοδιοίκησης των Πανεπιστημίων αρκεί να θεσμοθετήσει **την μεταφορά αρμοδιοτήτων** του Υπουργείου στα υφιστάμενα όργανα διοίκησης.

2. **Οικονομική Διαχείριση & Προσέλκυση Επιπλέον Πόρων και**
3. **Αξιολόγηση και Πιστοποίηση της ποιότητας**

Η πρόθεση της Υπουργού να συνδέσει τμήμα της κρατικής χρηματοδότησης των ΑΕΙ με την αξιολόγηση θα οδηγήσει στην περαιτέρω μείωση της κρατικής χρηματοδότησης και θα υπονομεύσει τη λειτουργία τους. Η αξιολόγηση όπως πραγματοποιήθηκε μέσω της ΑΔΙΠ τα τελευταία χρόνια, είτε σε επίπεδο ιδρύματος είτε σε επίπεδο προγραμμάτων σπουδών, αποτέλεσε μία γραφειοκρατική διαδικασία με υψηλό διοικητικό φόρτο για τα ΑΕΙ και δεν προσέφερε κάτι σε αυτό που λέμε αναβάθμιση της ποιότητας. Στην Ευρώπη πολλές από τις προσεγγίσεις για την αναβάθμιση της ποιότητας τίθενται σε συζήτηση για το αν τελικά συνδράμουν στη βελτίωση των Ιδρυμάτων. Το πανεπιστήμιο του Ghent προσφάτως αποφάσισε να αναθεωρήσει πλήρως τα συστήματα αξιολόγησης και να ξαναδώσει το πανεπιστήμιο πάλι στους ακαδημαϊκούς και όχι στους γραφειοκράτες.

<https://www.ugent.be/en/news-events/ghent-university-talent-rat-race-transformation-career-evaluation-model.htm>

Η επαρκής κρατική χρηματοδότηση είναι στοιχειώδης προϋπόθεση για τη λειτουργία των ΑΕΙ, όπως αποδεικνύεται και από την διεθνή εμπειρία. Η χρηματοδότηση του Υπουργείου Παιδείας προς τα ΑΕΙ από 1,42 δις ευρώ που ήταν το 2009 μειώθηκε στο 0,83 δις ευρώ το 2015 και έκτοτε παραμένει σε

επίπεδα που δεν επαρκούν, ούτε καν για την κάλυψη των ανελαστικών δαπανών. Η αναφορά στη διεύρυνση των δυνατοτήτων απόκτησης πρόσθετων πόρων χρηματοδότησης δεν είναι τίποτε άλλο παρά μία σαφής δήλωση για την υποκατάσταση της κρατικής χρηματοδότησης από ιδιωτικά κεφάλαια. Η θεσμοθέτηση νέων ΝΠΙΔ στο εσωτερικό των ΑΕΙ προβλέπεται επαρκώς στο υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο.

4. Προγράμματα σπουδών και λοιπά θέματα

Η κυβέρνηση της ΝΔ προωθεί και διαφημίζει την «ευελιξία», την «αυτονομία» και την «απελευθέρωση», όχι μόνο στον χώρο των ΑΕΙ αλλά και σε όλο τον δημόσιο τομέα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, η εμμέσως προτεινόμενη κατάργηση του υπάρχοντος πλαισίου των Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ), μέσω της «απελευθέρωσης». Η νομοθετική μεταρρύθμιση του 2017, αν και απέχει από την πάγια θέση μας για προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών χωρίς δίδακτρα, έφερε ένα βασικό επίπεδο εξορθολογισμού στην ίδρυση των ΠΜΣ, σε αντίθεση με το άναρχο και εξαιρετικά αμφιβόλου ποιότητας τοπίο, που υπήρχε. Είναι άραγε απελευθέρωση, για παράδειγμα, η λειτουργία ΠΜΣ με ελάχιστο αριθμό μόνιμων μελών ΔΕΠ και πληθώρα συμβασιούχων; Φυσικά αυτό ταιριάζει με την λογική της κυβέρνησης που απεχθάνεται τη δημιουργία μόνιμων θέσεων εργασίας σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Η απελευθέρωση για την οποία ρωτά τη γνώμη μας η κ.Υπουργός θα περιλαμβάνει άραγε και την δυνατότητα παράκαμψης της υποχρέωσης παροχής υποτροφίας στο 30% των φοιτητών για οικονομικούς λόγους; Θα περιλαμβάνει και την καταβολή υπέρογκων επιμισθίων σε καθηγητές ΑΕΙ για υπηρεσίες εκπαίδευσης σε ΠΜΣ, μία συνταγματική υποχρέωση των μελών ΔΕΠ που συνδέεται με την προαγωγή της έρευνας; Η απελευθέρωση όμως φυσικά προβλέπεται να καλύψει και τα προπτυχιακά. Και είναι γνωστό, όπου εφαρμόστηκε χωρίς ασφαλιστικές δικλείδες, ότι επί πληρωμή προπτυχιακά προγράμματα για αλλοδαπούς αποτελούν την πόρτα εισόδου των διδασκτρων και για τους ημεδαπούς φοιτητές, στην ηπιότερη περίπτωση με τη δημιουργία πτυχίων δύο ταχυτήτων, των δωρεάν και των επί πληρωμή. Η αποτυχία της ΝΔ για την κατάργηση της συνταγματικής επιταγής για την ύπαρξη αποκλειστικά δωρεάν προπτυχιακών σπουδών την οδηγεί, όπως έχει κατ' επανάληψη δηλωθεί, στην εκ των έσω «άλωση» των ΑΕΙ, αφού δεν μπορεί να προχωρήσει στην ίδρυση ιδιωτικών Πανεπιστημίων και αυτό δύσκολα κρύβεται ακόμη και με την προσεκτική διατύπωση των ερωτημάτων της κ.Υπουργού. Μοχλός υποβάθμισης των προγραμμάτων σπουδών είναι και η άναρχη ανάπτυξη προγραμμάτων εξ' αποστάσεως σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο. Δεν είμαστε κατ' αρχήν αρνητικοί στην ενίσχυση της αναντικατάστατης διά ζώσης εκπαίδευσης με εργαλεία εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης όπως τα εικονικά εργαστήρια, αλλά αν όλη η εκπαιδευτική διαδικασία συντελείται διαδικτυακά, τότε σίγουρα υπάρχει τεράστιο ζήτημα για την ποιότητα της εκπαίδευσης που παρέχουν κυρίως ακριβοπληρωμένα μεταπτυχιακά προγράμματα.

5. Η θέσπιση κατώτατης βάσης εισαγωγής και επομένως και ο δραστικός περιορισμός εισακτέων, όπου καλείται να εμπλακεί η ίδια η ακαδημαϊκή κοινότητα μας βρίσκουν κάθετα αντίθετους. Η θέσπιση της περιφημής «βάσης του 10» ή και ειδικής ανά Τμήμα βάσης, προφανώς δεν έχει στόχο να θεραπεύσει ζητήματα, αλλά μάλλον να βάλει ταφόπλακα στα περιφερειακά ιδρύματα και στα τμήματα χαμηλής ζήτησης, όχι χαμηλού κύρους όπως αρέσκει να τα αποκαλεί η κ. Κεραμέως. Η βάση του 10 είναι απλά η κορυφή του παγόβουνου, μια δήθεν λύση όταν δεν υπάρχουν σοβαρές προτάσεις για τα πραγματικά ζητούμενα της εκπαίδευσης, τα οποία είναι η αναβάθμιση του Λυκείου, η καλύτερη μόρφωση των αποφοίτων του Λυκείου και η διασφάλιση στα ελληνικά ΑΕΙ της δυνατότητας προσφοράς σπουδών υψηλού επιπέδου στους φοιτητές τους. Αυτές είναι οι λύσεις, απαιτούν όμως μια συνεχή δέσμευση στη χρηματοδότηση της δημόσιας δωρεάν παιδείας, με μόνιμους διορισμούς σε όλες τις βαθμίδες και χρηματοδότηση των αναγκών, αντίθετα με τις καθυστερήσεις και το πάγωμα διορισμών που υλοποιεί η παρούσα Κυβέρνηση. Αλλιώς, το μόνο που θα επιτευχθεί, είναι ο ανταγωνισμός μεταξύ Τμημάτων και η ταξινόμησή τους, και κυρίως η βίαιη δημιουργία πελατείας για τα ιδιωτικά κολλέγια (η ακαδημαϊκή αναγνώριση των πτυχίων τους είναι από τα πρωταρχικά καθήκοντα της νέας κυβέρνησης <https://www.esos.gr/arthra/51635/dekta-ta-ptyhia-kollegion-gia-tin-proslipsi-ekpaideytikon-sta-dimosia-sholeia>) και η αποκοπή της περιφέρειας από την Ανώτατη Εκπαίδευση, ειδικά των δυσπρόσιτων περιοχών όπως τα νησιά του Αιγαίου, η Δυτική Μακεδονία, η Ανατολική Μακεδονία και η Θράκη με ό,τι συνεπάγεται αυτό σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο.
- Το σημείο όμως στο οποίο η ταξική στόχευση της κυβέρνησης γίνεται πιο ξεκάθαρη είναι με την εισαγωγή ανώτατου ορίου φοίτησης («v+2»). Οι φοιτητές που έχουν ξεπεράσει ένα όριο ετών σπουδών είναι γνωστό σε όλους, ότι με κανένα τρόπο δεν επιβαρύνουν τα ΑΕΙ. Δεν λαμβάνουν συγγράμματα, δεν έχουν πάσο, δεν έχουν σίτιση. Η βίαιη διαγραφή φοιτητών που έχουν καθυστερήσει, τις περισσότερες φορές για οικονομικούς λόγους, απλά εξοβελίζει τους οικονομικά αδύναμους και επιπλέον μεταφέρει όλο το βάρος στους πανεπιστημιακούς, οι οποίοι λόγω του ν. 4009/2011 και όταν επρόκειτο να εφαρμοστεί η πρώτη στην ιστορία διαγραφή φοιτητών σε ελληνικά ΑΕΙ, πείστηκαν να «περάσουν» φοιτητές για να μη διαγραφούν. Άρα η διαγραφή φοιτητών δεν είναι μόνο κοινωνικά επιβλαβής, αλλά θα επιφέρει υποβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων πτυχίων. Επίσης θα πρέπει να τονιστεί, ότι το δικαίωμα της φοίτησης μέχρι τη λήψη του πτυχίου δεν είναι μια ελληνική «κακή» παγκόσμια πρωτοτυπία, αλλά συναντάται σε χώρες με υψηλή ποιότητα στην ανώτατη εκπαίδευση όπως η Γερμανία και η Φινλανδία.